

Substantele toxice cunoscute in antichitate

Dioscoride, medic grec din primul secol al erei noastre, afirma ca "substantele otravitoare sunt numeroase, dar ca modul lor de actiune este uniform". El vorbeste de dificultatile pe care le intampinam cand este vorba sa diferentiem o substanta toxica de alta si observa ca unele simptome de intoxicatii pot fi produse si de anumite boli. Tot el da si unele indicatii privind tratamentul intoxicatiilor : intrebuintarea de vomitive.

Atat Dioscoride cat si Galien (131-201) ne-au lasat o lista de substante toxice cunoscute in acele timpuri, pe care le-au clasificat dupa cum urmeaza:

1. Substante toxice apartinand regnului animal. Toti medicii din antichitate cunosteau proprietatile afrodisiace ale cantaridelor si se considera ca si cupresaceele au proprietati asemanatoare. Lipiturile, salamandrele, serpii veninosi ca si broastele, erau privite de cei vechi ca mijloace de otravire. Se mentioneaza, de asemenea, existenta unui animal, iepurele de mare, care secreta o substanta extrem de toxica.

Se presupune ca mierea Heraclei, denumita si Mainomenon, ar fi preparata de albine care au cules sucul de la plante otravitoare. Soldatii lui Xenofon au fost intoxicati cu aceasta substanta si insusi Xenofon ne-a lasat o descriere a simptomelor pe care le prezentau, simptome care se aseamana foarte mult cu cele provocate de intoxicatia cu belladona.

Alimentele alterate ca si singele de taur putrid erau intrebuintate ca otravuri la Atena (470 i.e.n.). Dupa spusele lui Plutarch, Temistocle s-ar fi otravit cu acest sange.

2. Substante toxice apartinand regnului vegetal. Opiul era cunoscut si Nicandru ne-a lasat o descriere sumara a intoxicatiei : "cel care bea, spunea el, o bautura in care intra si suc de mac, cade intr-un somn profund: membrele i se raceasc, ochii devin ficsi, o sudoare abundenta apare pe corp, fata devine palida, buzele i se umfla, ligamentele maxilarului inferior se relaxeaza, unghiile devin livide si ochii ii cad in orbite. Cu toate acestea nu trebuie sa te sperii de acest aspect, insa trebuie sa administrezi repede bolnavului o bautura calda, preparata din vin amestecat cu miere si sa i se scuture corpul eu energie, astfel ca bolnavul sa vomite".

Jusquiamul alb si negru erau cunoscute ca producatoare de ameteli si de un acces de nebunie trecatoare, iar ca antidot se recomanda laptele.

Radacina de aconit, una din cele mai puternice otravuri, s-a nascut, dupa cum se mentioneaza in mitologie, din spuma- lui Cerber. Aceasta era cunoscuta si sub numele de "pardaliankes" (omoratoarea de pantere). Unul din conjuratii lui Catilina, Calpurnius Bestia, si-a otravit solile cu aconit.

Radacina de elebor, nume sub care se confunda Veratrum album cu Eleborus niger, era odinioara recomandata in tratamentul nebuniei. Zdrobita in faina si macerata cu lapte, era intrebuintata de greci si romani pentru a omora soarecii. Aulu-Gelle mentioneaza ca Galii isi otraveau sagetile

inmuindu-le in sucul de elebor.

Lemnul de If era cunoscut ca avand proprietati otravitoare si, dupa cum se mentioneaza, cu acesta a fost omorat Cativuculus, regele Eburonilor.

Mandragorele, precum si alte plante apartinand familiei solaneelor, erau cunoscute ca producatoare de halucinatii si viziuni ; Medeea din Colchida prepara bauturile otravitoare cu aceste plante.

Sucurile de Dorycenium, Psyllium, Pharicum, Carpa-, sus, Thapsia, Elaterium si de "iarba sardonica" (probabil apartinand la diverse specii de renonculacee, euforbiacee etc.) erau considerate ca otravuri mai mult sau mai putin puternice.

Ciupercile otravitoare, numite de Nicandru "fermentul rau al pamantului" erau cunoscute de cei vechi. Acidul cianhidric era intrebuintat, dupa Ogier, de catre preotii lui Isis si Osiris la suprimarea acelora care tradasera secretele initierii.

3. Substante toxice apartinand regnului mineral. Printre substantele intrebuintate se citeaza sulfura de arsenic, care, dupa Dioscoride, luata in bauturi provoca dureri violente de intestin ; ca remediu era indicat sucul de nalba si decoctia de boabe de in si orez.

De asemenea erau cunoscute cinabrul, litarga, ceruza si varul nestins. Cratenas, medicul regelui Pontului Mithridate Eupator (123-63 i.e.n.), 1-a obisnuit pe acesta, pentru a-1 feri de otravire, sa ia doze crescande de substante toxice. Tot Cratenas este autorul preparatului denumit "Theriac" - compus dintr-un amestec de vreo 50 de substante minerale, vegetale si animale, folosit multa vreme contra veninului muscaturilor de sarpe - precum si a altor toxice.